

B. Pregled „Missae Pontifica-

Dio sv. mise	Biskup	Presbyter assistens	Đakon
<i>U sakristiji.</i>	Obučen „veste caudata, rochetto, mantelletto et cruce pectorali“ sjedi i moli pripravne molitve.	Obučen u koralno odijelo (u superpelicij) asistira biskupu s desne.	Oblači odijelo svojega reda osim manipula, polazi u crkvu pozdravivši križ i biskupa. Na vratima se prekriži ² i dolazi k faldistoru.
<i>K oltaru.</i>	Ustane i ulazi u crkvu; primivši blagoslovenu vodu prekriži se i polazi k oltaru držeći biret u ruci. Kratko se pomolivši u sredini oltara dolaze k faldistoriju, tu sjedne i skine biret, mantelletum, križ i prsten; zatim opet uzme biret.	Ide s biskupom s lijeve otkrite glave; na vratima pruži biskupu vodu. Klekne s biskupom. Zatim stoji uz njega s lijeve.	Nakloni se biskupu; i uzevši biret uz poljupce, uzme mu križ, koji poljubi, mantelletum i prsten; pruži biret biskupu.
<i>Oblači se.</i>	Pere ruke po običaju. Skinuvši biret uzima odijelo govoreći propisane molitve. Sjedne i primi mitru i prsten; ustane primi palicu i pođe k oltaru.	Pruži ručnik; poslije obuče amikt i pluvijal i uz poljupce stavi biskupu prsten na prst.	Pomaže biskupu kod oblačenja. Dobivši biskup mitru, uzima manipul.
<i>Ps. Judica.</i>	Došavši k oltaru preda palicu i skinuvši mitru, duboko se nakloni, te počne sv. misu običnim načinom.	Pristupi k oltaru i stane s desne biskupu; načinivši reverenciju odgovara.	Polazi k oltaru, stane biskupu s lijeve i postupa kao u drugim misama.
<i>Indulgentiam.</i>	Poljubi manipul, i kad ga primi, nastavi misu.		Odstupi malo natrag.
<i>Kađenje oltara.</i>	Uzađe k oltaru, poljubi oltar i evanđelje; zatim meće kad te ga blagoslovi i običajnim načinom pokadi oltar. Na strani epistole preda kadionicu đakonu, primi mitru, sklopi	Uzađe na supedanej, pođe na lijevu biskupu i pokaže mu evanđelje. Side tada in planum na strani epistole.	Pristupa biskupu na desnu. Pridržava navikulu govoreći <i>Benedicite, Pater Reverendissime</i> i po običaju asistira kađenju. Primivši od biskupa kadionicu,

ceremonija lis ad faldistorium“.¹

Subđakon	Ceremonijari i niži službenici	Bilješke
Obuče svoje odijelo bez manipula. Dolazi s đakonom k oltaru, i načinivši propisanu reverenciju stane k faldistoru.	Cerem. II., kad se đakon i subđakon obuku vodi ih s ostalim klericima k oltaru. <i>Ministri libri et candleae</i> stoje pred biskupom s kanonom.	¹ Por. Favrin: <i>Praxis solemnum functionum Episcoporum</i> pg. 91 sqq., uz neke promjene prema našim prilikama i običajima. Tako na pr. po rimskom obredu, kad biskup služi <i>ad Faldistorium</i> , ne u-potrebljava biskupske palice, i sam <i>Faldistorium</i> jedručkije smješten. Komu je poznat čisti rimski obred, lako će vidjeti, u čemu se odstupilo od njega. Valja ovdje naročito istaknuti, da je ovaj pregled sastavljen za izvanjske crkve, da bude svećenicima neka polakšica, kad im se desi prilika, da dvore kod svečane biskupske mise
Pomaže đakonu.	Cerem. II. uzađe k oltaru i razdijeli među klerike biskupsko odijelo. Klerici predaju odijelo đakonu ne ispuštivši dužnih reverencija.	
Asistira, dok se biskup oblači. Uzme manipul.	Cerem. II. pomaže presbytera assist., kad oblači plašt. <i>Minister mitrae</i> stavi biskupu mitru na glavu. <i>Minister baculi</i> predaje uz poljupce palicu.	
Primivši evanđelistar s manipulom biskupovim stane s lijeve đakonu. Predavši evanđelistar ceremonijaru poklekne ili se nakloni s ostalima.	Cerem. I., kad se svi prirede, dade znak biskupu, da ustane te polazi pred svima k oltaru. <i>Minister baculi</i> uzme palicu, a <i>minister mitrae</i> skine mitru. Cerem. II. preda subđakonu evanđelistar s manipulom i opet ga kod oltara primi.	² Ako je na ulazu u crkvu posuda s blagoslovenom vodom.
Poljubi sa strane manipul biskupov, stavi mu ga na ruku i poljubi ruku.	Cerem. II. preda subđakonu manipul biskupov i odnese na oltar evanđelistar.	
Pruži biskupu evanđelje na poljupac i po običaju stoji kod kađenja.	Turifer pristupi k oltaru radi stavljanja tamjana. <i>Minister mitrae</i> stavi biskupu mitru.	

Dio sv. mise	Biskup	Presbyter assistens	Đakon
<i>Introit.</i>	ruke a đakon ga pokadi. Primivši palicu i pozdravivši križ siđe kraćim putem k faldistoriju; preda palicu, sjedne i kad mu se mitra skine, ustane te čita Introit; zatim govori <i>Kyrie</i> .	Stoji pred biskupom i asistira, dok čita, okrenut licem k biskupu.	side in planum i pokadi biskupa. Dođe na desno biskupu; kod Introita stoji. Govori naizmjenice <i>Kyrie</i> .
<i>Gloria.</i>	Intonira himan i nastavi ga s ministrima. Svršivši himan, primi mitru i gremijal.	Pridržava knjigu, koju poslije intonacije preda ministru. Naklonivši se biskupu sjedne lijevo od subdakona.	Stoji uz biskupa, kad intonira i stojeći mu s desne govori s njim <i>Gloria</i> ; sjedne.
<i>Pax vobis.</i>	Kad mu se skine gremijal i mitra, ustane, okrene se k puku i zapjeva <i>Pax vobis</i> i onda prema oltaru oracije.	Ustane i pridržava misal, dok se pjevaju oracije.	Stoji.
<i>Epistola.</i>	Sjedne i primi mitru i gremijal. Poslije ispjevane epistole pruži subdakonu ruku na poljubac i blagoslovi ga. Tada čita Epistolu i Gradual etc.; sklopljenih ruku govori <i>Munda</i> i ostalo; čita evanđelje i značenuje knjigu i sebe. Stavi i blagoslovi tamjan po običaju.	Sjedi pokrite glave, dok se pjeva epistola. Ustane i stoji s lijeve biskupu dok čita epistolu i ostalo.	Sjedne i pokrije glavu. Primivši evanđelistar uz propisane reverencije odnese ga na oltar, silazi kraćim putem k biskupu. Pridržava navikulu; poslije toga vrati se k oltaru i klečeći moli <i>Munda</i> etc.
<i>Pjevanje evanđelja.</i>	Blagoslovi đakona običnim obrascem, napravivši nad njim trostruki križ, i pruži mu ruku na poljubac. Skinu mu se gremijal i mitra, stoji. Napravivši križ na čelu, ustima i prsima primi palicu i drži	Okrene se k đakonu.	Primivši s oltara evanđelistar kraćim putem siđe k biskupu i kleknuvši kaže <i>Jube Domine</i> etc. Kad ga biskup blagoslovi, poljubi mu ruku i uz reverenciju polazi da pjeva evanđelje, kako je običaj.

Subđakon	Ceremonijari i niži službenici	Bilješke
Siđe na lijevo biskupu i tu stoji. Odgovara <i>Kyrie</i> .	Minister baculi preda palicu i opet je kod faldistorija uzme. Minister mitrae skine mitru. Ministri libri et candelae dođu s misalom k faldistoriju.	
Stoji uz biskupa s lijeve govoreći s njim <i>Gloria</i> . Poslije sjedne.	Ministri libri et candelae stoje pred biskupom s kantom, dok recitira <i>Gloria</i> . Minister mitrae metne biskupu mitru. Minister grem. stavi mu gremijal na krilo. Cerem. II. ili akolit predade presb. dak. i subđ. birete. Klerici svi sjede.	
Stoji.	Minister grem. uzme gremijal. Minister mitrae skine mitru. Minister libri pruži misal presb. assist.	
Primivši knjigu čita epistolu; poslije uz dužne reverencije klečeći poljubi ruku biskupu. Primivši od njega blagoslov, ustane i drži otvorenu knjigu, dok biskup čita evanđelje.	Cerem. II. preda subdakonu knjigu za čitanje epistole i prati ga običajnim načinom. Poslije dade knjigu (evanđelistar) đakonu i vodi ga, kao u drugim misama, k oltaru i k biskupu. Minister libri et candelae stoje s misalom pred biskupom. Turifer pruži navikulu đakonu i podržava kadionicu, dok biskup stavlja u nju tamjan.	
Pozdravi biskupa s drugima i polazi na mjesto gdje se obično pjeva evanđelje. Poslije evanđelja ravnim putem nosi knjigu k biskupu.	Cerem., akoliti i turifer pristupe i stoje pred biskupom, dok blagoslivlje đakona; ostalo kao u drugim misama. Ministri grem. i mitrae skinu gremijal i mitru. Minister baculi preda palicu.	

Dio sv. mise	Biskup	Presbyter assistens	Đakon
	je sklopljenih ruku okrenut k đakonu. Poslije otpjevana evanđelja pusti palicu, poljubi sveti tekst taknuvši se oba dvjema rukama knjige veleći: <i>Per evangelica dicta.</i> Na to bude pokađen.		Svršivši pjevanje pokadi biskupa triplici ductu.
<i>Credo.</i>	Okrenut k oltaru intonira <i>Credo</i> , nastavi ga s ministrima; na <i>Incarnatus est</i> poklekne. Svršivši <i>Credo</i> sjedne te primi mitru i gremijal.	Pridržava kanon kao kod <i>Gloria</i> . Sjedne i pokrije glavu.	Stojeći biskupu s desne strane govori vjerovanje i poklekne. Sjedne i pokrije se.
<i>Incarnatus est.</i>	Samo glavu nakloni.	Skinuvši biret napravi naklon.	Otkrivši glavu, nakloni je. Na riječ <i>Crucifixus</i> ustane i po običaju nosi burzu na oltar.
<i>Dominus vobiscum et Oremus.</i>	Odloživši gremijal i mitru pjeva <i>Dominus vobiscum</i> i <i>Oremus</i> te čita <i>Offertorium</i> .	Drži knjigu, dok biskup pjeva <i>Oremus</i> i čita <i>Offertorium</i> .	Stoji uz biskupa.
<i>Prikazanje.</i>	Pročitavši ofertor sjedne, uzme mitru, prsten i rukavice skine i ruke opere; uzme prsten i palicu, ustane i pođe k oltaru. Došavši k oltaru odloži palicu i mitru. Uzašavši k oltaru poljubi ga. Ovrši prinošenje darova kao i ostali svećenici, a tako i kađenje darova i oltara.	Pružiti biskupu ručnik, a onda natakne prsten. Stoji uz biskupa na strani evanđelja.	Skine uz poljupce prsten i rukavicu desne ruke. Pred stepenicama oltara genufektira i uzade; otare kalež. Vrši službu kao inače kod svečane mise.
<i>Kađenje službenika.</i>	Okadivši oltar na strani epistole preda kadionicu đakonu, primi mitru i bude pokađen.		Primivši s poljupcem kadionicu pokadi biskupa triplici ductu. Zatim kad. dupl. ductu presb. assist., subda-

Subđakon	Ceremonijari i niži službenici	Bilješke
		Turifer pruži kadionicu đakonu. Minister baculi uzme palicu. Turifer primi od đakona kadionicu.
Vlada se kao kod <i>Gloria</i> . Na <i>Incarnatus</i> poklekne. Sjedi pokrite glave.	Minister libri pruži presb. assist. kanon za intonaciju; iza toga ga odmah od njega primi. Minister mitrae stavi mitru. Minister grem. stavi gremijal.	
Otkrivenu glavu nakloni. Stoji, dok đakon nosi burzu na oltar.	Cerem. II. daje burzu đakonu i prati ga.	
Stoji na lijevo biskupu.	Ministri grem. i mitrae uzmu gremijal i mitru. Ministri libri et candelae donesu misal k biskupu. Akolit dobije na tanjur rukavice.	
Skinuvši s lijeve ruke rukavicu, poljubi rukavicu i ruku; po običaju donese kalež na oltar, ali ga ne otare. Vlada se kao i kod običnih svećanih misa. Primi patenu i side in planum.	Cerem. II. Postavi na subđakona velum humerale. Minister libri kanon i misal odnese na oltar na stranu evanđelja. Minister mitrae stavi mitru, kod oltara je skine. Minister baculi pruži palicu; kod oltara ga uzme. Akolit priredi posudice s vinom i vodom. Ceremon. I. asistira za prinošenje darova i kod stavljanja tamjana. Turifer klečeći na supedaneju drži pred biskupom kadionicu.	
Okrene se k đakonu, da ga pokadi.	Minister mitrae stavi mitru. Akoliti dolaze s vodom za pranje ruku. Ceremon. II: primivši od đakona kadionicu, pokadi ga i preda	

Dio sv. mise	Biskup	Presbyter assistens	Đakon
			kona, a njega pokadi ceremonijar.
<i>Lucabo.</i>	Pere ruke, govoreći psalam i blagoslivajući ministre. Prije nego kaže <i>Gloria Patri</i> , skine mitru. Nastavi misu običnim načinom.	Skine biskupu prije pranja prsten i pruži mu ručnik i opet mu natakne prsten; vrati se knjizi i ondje bude pokađen.	
<i>Sanctus.</i>	Prije prefacije skine pileol i moli <i>Sanctus</i> .	Govori s biskupom <i>Sanctus</i> , glavu nakloni, i prekriži se.	Pristupi k biskupu na desno i moli <i>Sanctus</i> .
<i>Consecratio.</i>	Govori riječi konsekracije. Običnim obredom nastavi misu.	Kleči na rubu supedaneja i podiže kazulu kod podizanja. Poslije podizanja nikada ne genuflectira s biskupom.	Kleči na rubu supedaneja i podiže kazulu; otkriva i pokriva kalež. Ostalo kao inače kod svečane mise.
<i>Agnus Dei.</i>	Govori <i>Agnus Dei</i> .	Izmolivši <i>Agnus Dei</i> , genuflectira, pođe na desnu biskupu, gdje genuflectira na jedno koljeno, poljubi oltar i primi <i>Pax</i> od biskupa; genuflectira i siđe in planum, gdje daje <i>Pax</i> ceremonijaru i opet se vrati na lijevo biskupu.	Pokleknuvši poslije <i>Agnus Dei</i> pređe biskupu na lijevo.
<i>Daje se Pax.</i>	Daje običajnim načinom <i>Pax</i> veleći <i>Pax tecum</i> i to najprije presb. assist. onda đakonu i subđakonu.		Poslije presb. assist. primi <i>Pax</i> od biskupa.
<i>Ako se pod misom dijeli sv. pričest.</i>	Pričestivši se ukloni se malo na stranu evanđelja licem okrenut k strani epistole. Kad đakon otpjeva <i>Confiteor</i> govori: <i>Miseratur</i> i <i>Indulgentiam</i> i sve dalje radi običnim načinom.	Stoji.	Stojeći na strani epistole okrenut k biskupu malo nagnut pjeva <i>Confiteor</i> , poslije pride k biskupu na stranu evanđelja.

Subđakon	Ceremonijari i niži službenici	Bilješke
	kadionicu turiferu, koji pokadi ceremonijara, ostale službenike i puk.	
	Minister mitrae skine mitru prije <i>Gloria Patri</i> .	
Ostaje na svojem mjestu.	Ceremon. I. skine biskupu pileolum. Ceremon. II. dovede klerike s bakljama, koji se poredaju ravno iza subđakona i kleknu.	
Kleči na svojem mjestu. Ostalo kao inače kod svečane mise.	Ceremon. II. ili turifer stavivši tamjan u kadionicu pokadi presv. Sakrament za podizanja. Poslije podizanja svi ustanu. Klerici s bakljama načinivši jednostavnu genufleksiju idu za turiferom u sakristiju.	
Ne dolazi k oltaru.		
Iza đakona prima <i>Pax</i> od biskupa.	Ceremon. II. primi <i>Pax</i> od presb. assist. i daje ga ostalim nižim službenicima.	
Stoji iza biskupa; kad se otpjeva <i>Confiteor</i> pređe na stranu epistole i pridržava patenu, dok biskup pričestuje.		

Dio sv. mise	Biskup	Presbyter assistens	Đakon
<i>Post-communio.</i>	Primi pileolum. S mitrom na glavi pere ruke i blagoslovivši službenike skine mitru; nastavi misu.	Stoji kod knjige na strani epistole.	Otkrivši kalež ulije u nj vino za purifikaciju, a onda vino i vodu za abluciju prsta. Kod oracije stoji iza biskupa.
<i>Blagoslov.</i>	Poslije <i>Placent</i> uzme mitru i daje trostruki blagoslov držeći u lijevoj palicu, koju odmah preda, čim daje blagoslov, i mitra mu se skine.		Na blagoslov kleči, ako nije kanonik.
<i>Posljednje evanđelje.</i>	Čita kao obično evanđelje. Poslije evanđelja primi mitru i palicu, te uz reverencije oltaru polazi k faldistoru (ili u sakristiju) i ako je u oltaru presv. Sakramentat, tada primi mitru i palicu tek poslije genufleksije pred oltarom, gdje skine misno odijelo. Pravi <i>gratiarum actio</i> .	Ide pred biskupom k faldistoru (ili u sakristiju). Dok biskup zahvaljuje, polazi s ostalim službenicima u sakristiju, gdje skine odijelo.	Ide pred presb. assist. i stane s desne biskupu. Pomaže biskupu kod svlačenja. Polazi s ostalima u sakristiju, gdje se svuče.

Subđakon	Ceremonijari i niži službenici	Bilješke
Pristupi na stranu evanđelja, otare kalež, složi ga i odnese na stolić. Kod oracija stoji iza dakona.	Minister libri prenese misal na stranu epistole. Ceremon. I. stavi pileolum biskupu na glavu. Minister mitrae stavi mitru, poslije opet skine. Akoliti služe vodom kod pranja ruku.	
Ako nije kanonik kleči, kad biskup daje blagoslov.	Minister mitrae stavi mitru, a minister baculi daje palicu neposredno prije blagoslova, i opet je primi, a minister mitrae skine mitru.	
Ide pred dakonom i stane s lijeve biskupu. Pomaže biskupu kod svlačenja. Polazi u sakristiju, gdje se svuče.	Minister mitrae stavi mitru, a minister baculi preda palicu; kod faldistora opet uzmu natrag. Ceremon. II. prima pojedine dijelove biskupova misnog odijela i stavlja ih na oltar. Ceremon. I. ostaje uz biskupa, dok pravi <i>gratiarum actio</i> , a ceremon. II. vodi svu ostalu asistenciju u sakristiju.	